

Сви су знали да ће се то пре или касније догодити. А опет, сад када се догодило – није свеједно. Заправо, рекао бих да су многи од нас прилично изненађени тиме колико су погођени и колико се лоше осећају ових дана. И они који воле Европу. И они који не воле радикале. И они које нервира политика. И „прагматисти“ и „реалисти“. И они који мрзе Коштуницу. И они који су гласали за Бориса Тадића. И они који нису гласали за Николића...

Без обзира што већ одавно није баш географско и политичко „срце Србије“, као што ових дана поручују протестанти са београдских улица, Косово ипак јесте важан и, по свој прилици, неискорењив део српског националног идентитета и било је збиља нереално очекивати да би, како званични, тако и опозициони Београд могли реаговати другачије него што јесу. И немојмо се заваравати – само овом, каквом-таквом консензусу домаће политичке елите, необичној смирености Томислава Николића и овој, макар окаснелој и ороченој коалиционој слози Бориса Тадића и Војислава Коштунице треба захвалити што ствари нису ескалирале у још горем правцу. Што још не значи и да неће, уколико нас заиста буду терали да бирамо између Европе и Косова, Грачанице и Меркатора, Богородице Љевишке и Мекдоналдса.

Истини за вољу, нису баш сви депресивни. Неки су према Догађају равнодушни, а неки су га богме и прижељкивали. Нема их тако много, али су зато веома агресивни, добро распоређени и непропорционално много заступљени у медијским круговима и јавном животу престонице. Иако тренутно мало утишани, они данас (не)скривено ликују, и то је њихово демократско право. А рекао бих – и њихова срамота.

Кажу – колико вас уопште још има тамо? Кажу – колико вас је свих ових година боравило на Косову? Кажу – шта ће вам та контаминирана недођија? Кажу – окрените се будућности и заборавите Косово.

Наравно да многи од нас никада нису били на Косову. И шта би сад то требало да доказује? Колико Јевреја никада није било у Јерусалиму, па им то није сметало да на њему вековима граде свој идентитет, чувају наду и сан о повратку? Ја, на пример, нисам никада био ни у Босилеграду, Врању, Сенти, Чоки... Тек пре неку годину сам први пут био у Нишу и Чачку. Док нам НАТО 1999. није порушио све новосадске мостове тако да се са севера није могло прићи Београду, моја бачка нога никада није ступила на тло суседног и пријатељског Баната. Па шта? Колико је Хрвата икада било на Превлаци? Не верујем да Загребчани у бог зна коликом броју хрле у Книн. И апсолутно сам сигуран да практично нико од Енглеза, сем по службеној дужности, никада није био на Фокландским острвима. Па им то опет није сметало да пошаљу флоту преко пола планете да би на тој забаченој недођији бранили «територијални интегритет» и национално достојанство.

Србима јесте стало до Косова далеко више него што су то показивале наручене анкете које су наши истраживачи показивали западним новинарима и дипломатама. Али то, наравно, не значи да су сад баш сви спремни да гину за Косово, одричу се доброг живота и оптирају за „царство небеско“. Но, на срећу, данас се од нас такав тежак избор и не захтева. Данашњи „косовски бој“ захтева само мало елементарног националног и личног достојанства и храбрости – ништа више од онога што би, сигуран сам, у сличној ситуацији показао сваки други народ. Али и то мало је, бојим се, много за значајан део наше политичке, интелектуалне и културне елите. И то је оно што је много, много горе и од Тачијеве декларације о независности и од јасно манифестованог непријатељства неких великих сила.

Историја се, кажу, понавља као фарса. Но, макар и помало фарсично, Срби данас заиста стоје пред неком врстом обновљеног косовског избора и дилеме. И онда, у четрнаестом веку, алтернатива је била, модерним језиком речено, „интеграција“ или „изолација“.

Кажу – сви смо ми потомци дезертера из косовског боја. То добро звучи и за разлику од неких других „мудрости“ којима је претходних месеци и година бомбардовано и слуђивано српско јавно мњење – није сасвим бесмислено. Али није ни тачно. Наиме, сви смо ми, заправо, потомци оних који су својевремено, не негдашњим „неформалним референдумима“, одабрали «изолацију» – неприступачне гудуре, збегове, катуне и сеобе – уместо („евро-азијских“) интеграција које су се тада нудиле и које такође, наизглед, „нису имале алтернативу“. Многи су одабрали другачије, определили се за „царство земаљско“, „реализам“ и „интеграцију“ – и не треба им замерити. Али кад их овако погледам развејане од Цазина и Велике Кладуше до Анадолије, чини се да ни они нису нарочито процветали. И да нису далеко одмакли.

Дан после

Пише: Ђорђе Вукадиновић
понедељак, 18 фебруар 2008 23:43

Шта хоћу да кажем? Само то да увек постоје неки избори и да су они често мучни и тешки. И да никада не можемо бити сасвим сигурни куда ће нас који пут одвести. И да оно што се чини(ло) као „прагматизам“ и „реализам“ 1389, 1804. 1914. или 2008. није и не мора бити увек најбоље решење.